

Lausunto

Lausuntopyyntö (VM 080:00/2017) Osakkeenomistajien oikeudet –työryhmän työryhmämuistiosta

Valtiovarainministeriön asettama ”Osakkeenomistajien oikeudet –työryhmä on laatinut 16.4.2018 päivätyn työryhmämuistion. Valtiovarainministeriö on pyytänyt 16.4.2018 päivätyllä lausuntopyynnöllä lausuntoa työryhmämuistiosta. Olen ottanut kantaa työryhmämuistion ehdotuksiin vain siltä osin, kun se koskee sääntelyn jakautumista arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain välillä sekä osakeyhtiölakiin ehdotettuja muutoksia.

Tämän lisäksi olen nostanut lausunnossani esiin joitakin muita tiedossani olevia osakeyhtiölain teknisinä pitämiäni korjaustarpeita, jotka voitaisiin korjata samalla, kun osakeyhtiölakia muutetaan joka tapauksessa. Osakeyhtiölaissa on lisäksi muitakin korjauksia vaativia säännöksiä, jotka tulivat esiin osakeyhtiölain muutostarvetta koskevassa lainsäädäntöhankkeessa. Näiden muutosten liittäminen osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutoksen implementoinnin yhteyteen ei ole tarkoituksenmukaista niiden edellyttämän jatkovalmistelun tarpeen seurauksena. Pidän kuitenkin tärkeänä, että myös osakeyhtiölain muutostarvetta koskevaa lainvalmistelua jatketaan lähitulevaisuudessa.

1. Yleistä ehdotetuista muutoksista

1.1. Muutostarve ja siihen liittyvä sääntelyllinen näkökulma

Työryhmämuistion tarkoituksena on osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutoksen implementointi Suomen oikeuteen. Tältä osin ehdotettavat muutokset ovat yleisesti ottaen välttämättömiä. Osa työryhmämuistiosta ehdotetuista muutoksista ovat kuitenkin yksityiskohdiltaan sellaisia, että niiden osalta olisi syytä jatkaa yksityiskohtaista valmistelua ennen lopullisen hallituksen esityksen antamista. Suurimpana ongelmana ehdotettujen osakeyhtiölain säännösten osalta pidän sitä, että työryhmän kokoonpano ja sen ehdotukset pohjautuvat hyvin pitkälti pörssiyhtiönäkökulmaan. Kun osakeyhtiölaki kuitenkin koskee pörssiyhtiöiden lisäksi yli 270.000 muuta osakeyhtiötä, joista yksityisten osakeyhtiöiden lisäksi osa on myös julkisia listaamattomia osakeyhtiötä, tulisi yhdenmukainen sääntelyä laatia erilaiset ja erikokoiset osakeyhtiöt huomioon ottaen. Se, mitä jäljempänä totean yksityisistä yhtiöistä, soveltuu myös listaamattomiin julkisiin osakeyhtiöihin.

1.2. Direktiivin implementointi arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain välillä

Direktiivin implementointi osakeyhtiölakiin ja arvopaperimarkkinalakiin ehdotettavien säännösten välillä on käsitykseni mukaan asianmukainen.

1.3. Pörssiyhtiöitä koskevan sääntelyn ulottaminen yksityisiin yhtiöihin

Käsityksen mukaan merkittävä osa muutosdirektiivin edellyttämästä ja osakeyhtiölakiin tulevasta uudesta sääntelystä tulisi ulottaa vain pörssiyhtiöihin. Osakeyhtiölaki on yleislaki, jonka tulisi lähtökohtaisesti koskea kaikkia osakeyhtiöitä (pörssiyhtiöitä, julkisia ei-listattuja yhtiöitä sekä yksityisiä yhtiöitä). Nyt direktiivin implementoimiseksi ehdotettavat säännökset ovat kuitenkin sääntelytarkkuudeltaan varsin yksityiskohtaisia ja soveltuvat pääosin vain pörssiyhtiöihin. Yksityisiä osakeyhtiöitä tulisi pyrkiä sääntelemään suhteellisen kaavamaisin säännöksiin, jotka jättävät mahdollisimman vähän tilaa monitulkintaisuudelle ja tapauskohtaiselle selvittämiselle. Asian jatkovalmistelussa osakeyhtiölakiin ehdotettavia säännösmuutoksia tulisikin lähestyä nyt työryhmässä toteutetun valmistelun lisäksi ei-listattujen osakeyhtiöiden kannalta. Ehdotettavia uusia säännöksiä tulisi soveltaa pääosin vain pörssiyhtiöihin ja jättää ei-listattuja yhtiöitä koskeva sääntely pääosin ennalleen tai vaihtoehtoisesti uudistaa sitä maltillisesti näiden yhtiöiden tarpeet huomioiden.

Ehdotetun lähipiiritoimia koskevan sääntelyn ulottamista vain pörssiyhtiöihin puoltaa se, että vuonna 2016 arvioidussa osakeyhtiölain muutostarvetta koskevassa lainsäädäntöhankkeessa ei noussut esiin minkäänlaista esteellisyyssääntelyn uudistamistarvetta. Sellaista, mikä ei ole rikki, ei kannata lähteä korjaamaan monimutkaisella lisäsääntelyllä.

Voidaan myös katsoa, että ehdotetut ei-listattuihin osakeyhtiöihin sovellettavat säännökset ovat omiaan lisäämään pienten yhtiöiden ja niiden tilintarkastuksen hallinnollista raskautta, joka on ristiriidassa viime vuosien sääntelyn sujuvoittamista koskevien yleisten tavoitteiden kanssa.¹ Tämä näkyy erityisesti siinä, että pieniä osakeyhtiöitä koskisi jatkossa hyvin detaljoitu lähipiiritoimia koskeva sääntely, jonka noudattaminen tuottaisi yksityisille osakeyhtiöille vaikeuksia tai ainakin merkittäviä hallinnollisia lisäkustannuksia muun muassa lisääntyneenä asiantuntijapalveluiden hankkimistarpeena.

1.4. Taloudelliset vaikutukset

Työryhmämuistion taloudellisten vaikutusten arvioimista koskevan osion s. 142 mukaan ehdotettava lähipiirisääntely selventää päätöksentekoa ja helpottaa ennakkointia. Olen täysin eri mieltä näistä taloudellista vaikutuksista, kun tarkastelun kohteena ovat muut kuin pörssiyhtiöt. Katson, että ehdotettava yksityiskohtainen lisäsääntely lisää pienten ei-listattujen yhtiöiden kustannuksia ja tarvetta ulkopuolisten konsulttipalveluiden käyttämiseen lähipiiritransaktioiden yhteydessä. On selvää, että ”hyvien pörssiyhtiökäytäntöjen” ulottaminen yksityisiin yhtiöihin aiheuttaa niille tarpeettomia hallinnollisia lisäkustannuksia. Pörssiyhtiöiden osalta ehdotuksilla ei liene merkittävää taloudellista vaikutusta, vaikka ehdotettava uusi sääntely lisännee niidenkin hallinnollista raskautta muun muassa lähipiirirekisterien luomisen aiheuttamina kustannuksina.

¹ Ks. OM 20/2016 s. 10, jossa on todettu ”Hallitusohjelman sääntelyn sujuvoittamista koskevassa kärkihankkeessa tavoitteena on mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen sekä hallinnollisen taakan keventäminen”.

2. Säännöskohtaiset kommentit ja huomiot

2.1. Yleistä ehdotettujen lähipiiritoimisäännösten rikkomisen seuraamuksista

Työryhmämuistiossa katsotaan s. 167 ja s. 171, että ehdotettujen lähipiiritoimia koskevien säännösten (ehdotettu OYL 5:14 ja OYL 6:4) rikkomisen seurauksena voi olla pätemättömyys, jos virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön. Toisena seuraamuksena voi olla vahingonkorvaus. Säännöksen rikkomisena on pidettävä sitä, että päätöksentekoa ei ole tehty huomioiden lähipiiritoimia koskevaa uutta sääntelyä OYL 1:10:n, OYL 5:14:n ja OYL 6:4:n tarkoittamilla tavoilla. Tällöin säännöksen rikkomista olisi myös se, että esteellinen henkilö osallistuu kielletyllä tavalla päätöksentekoon.

OYL 1:11:ssä ehdotettu lähipiirin määritelmä on ehdotetun OYL 1:11.1:n 3-5 kohdan seurauksena huomattavan laaja. Pörssiyhtiöissä ja laajasti omistetuissa yksityisissä yhtiöissä, joissa on huomattavasti konserniyhtiöitä, niiden johtoa sekä johdolla perheenjäseniä, voi olla vaikea tunnistaa kaikkien mahdollisten lähipiiritoimien olemassaoloa ja niiden edellyttämää päätöksentekoa. Tällöin yhtiön hallituksen tekemään päätökseen liittyvä oikeustoimen pätemättömyysseuraamus voi olla yllätyksellinen lopputulos, jos päätös on muutoin sopuosinnussa esimerkiksi OYL 1:5:n, OYL 1:7 ja OYL 1:8:n sisällön kanssa.

Nykyisin ei ole täysin selvää, millainen pätemättömyysseuraamus aiheutuu hallituksen päätöksentekoon liittyvästä menettelyvirheestä. Yhtiökokouksen päätöksen pätemättömyyden edellytyksenä on kuitenkin se, että virheen on tullut vaikuttaa päätöksen sisältöön. Sama periaate soveltunee myös hallituksen päätöksen pätemättömyyteen, mutta koska hallituksen päätöksiä ei voi yleisesti moittia, hallituksen päätöksen pätemättömyys soveltuu hyvin harvoin. Myös vahingonkorvausseuraamuksen soveltuminen edellyttää tosiasiaassa, että lähipiiritoimisääntelyä rikkova päätös on muutoin kuin menettelyllisesti osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen, jotta sen voitaisiin ylipäättänsä katsoa aiheuttaneen korvattavaa vahinkoa.

Ehdotettu lähipiiritoimia koskeva sääntely on yksityiskohtaista ja varsin teknistä. Joissain tapauksissa kaukainen lähipiirisuhde saattaa myös jäädä havaitsematta. Näin ollen lähipiiritoimia koskevan sääntelyn seuraamukset olisivatkin syytä kohdistaa teknisten rikkomusten sijasta vain sellaisiin toimiin, jotka ovat sisällöltään ongelmallisia yleisten yhtiöoikeudellisten periaatteiden kanssa. Kun lähipiiritoimea koskeva päätöksenteko sidotaan ehdotetussa OYL 1:10:ssä olennaisuuskriteerillä OYL 1:5:n, OYL 1:7:n ja OYL 1:8:n sisältöön, tulisi myös lähipiiritoimien päätöksentekosääntöjen rikkomisen seuraamusten eli pätemättömyyden sekä vahingonkorvauksen soveltua vain silloin, kun päätös tai toimi on jollain tavalla ristiriidassa tai ongelmallinen OYL 1:5:n, OYL 1:7:n ja OYL 1:8:n kannalta. Työryhmämuistion perusteella jää jossain määrin epäselväksi, onko OYL 1:10:n olennaisuuskriteeriä tarkoitettu tulkittavan edellä todetulla tavalla. Tätä olisi syytä täsmentää jatkovalmistelun aikana. Kuten työryhmämuistion s. 159 on todettu, ratkaisevaa tulisi olla lisäksi sen, onko toimi tosiasiaassa yleisten periaatteiden vastainen eikä päätöksentekijöiden motiivilla tai tarkoituksella tulisi olla merkitystä lähipiiritoimen olennaisuutta arvioitaessa.

2.2. OYL 1:10 Lähipiiritoimi

Pidän OYL 1:10:n määritelmää lähipiiritoimesta lähtökohtaisesti kannatettavana, sikäli kun direktiivin 9 artiklan 1 kohtaa voidaan tulkita siten, että lähipiiritoimi voidaan tulkita sanallisesti eikä kvalitatiivisia suhdelukuja tarvita. Myös säännöksessä ehdotettua OYL 1:10.4:ssä tarkoitettua tytäryhtiöpoikkeusta on pidettävä kannatettavana.

Jotta toimi täyttäisi olennaisuuden kriteerin ja siihen tulisi sovellettavaksi OYL 5:14:n ja OYL 6:4:n päätöksentekosäännökset, tulisi toimen olla käsitykseni mukaan ristiriidassa tai ongelmallinen OYL 1:5:n, OYL 1:7:n tai OYL 1:8:n kannalta. Tämä tulkinta poistaisi monia niitä ongelmia, joita säännöksen rikkomisen seuraamukset voisivat muussa tapauksessa aiheuttaa. Kun direktiivin 9 c artiklan b-kohdan mukaan *merkittävä liiketoimi* voidaan määritellä *huomioiden liiketoimen luonne*, täyttää ehdotettu tulkinta myös ongelmitta direktiivissä asetetut vaatimukset.

En pidä tarkoituksenmukaisena ulottaa ehdotettua lähipiiritoimen käsitettä sovellettavaksi muihin kuin pörssi-yhtiöihin yhtäältä sääntelyn yksityiskohtaisuuden ja monitulkintaisuuden vuoksi sekä toisaalta lisäsääntelystä seuraavien olemattomien hyötyjen takia. Lähipiiritoimea koskeva sääntely ainoastaan lisää yksityisille osakeyhtiöille ja niiden tilintarkastukselle aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Tulkinnallista epävarmuutta ja selonottokustannuksia aiheuttaa OYL 1:10.2:ssa asetettu sinänsä perusteltu lähipiiritoimien olennaisuuskriteeri. Muistiossa on käytetty olennaisuuden arvioimisen yhteydessä ilmaisua yhtiön osakaskunnan sijoituspäätösten kannalta. Tämä saattaa antaa virheellisen käsityksen, että subjektiivisilla seikoilla voisi olla merkitystä OYL 1:10:ssä tarkoitettua olennaisuutta arvioitaessa. Samoin on tulkinnanvaraista se, milloin kysymys on OYL 1:10.1:ssä todetusta epätavanomaisesta liiketoimesta tai milloin toimi on toteutettu kaupallisista ehdoista poikkeavin ehdoin. Olennaisuuskriteerin määrittäminen corporate governance –koodissa työryhmämuistion s. 122 sekä Finanssivalvonnan valvonnassa on ongelmallista huomioiden, että ehdotuksen mukaan lähipiirisääntely koskisi myös ei-listayhtiöitä. Ei ole tarkoituksenmukaista ryhtyä pörssi-yhtiöitä koskevalla sääntelytarkkuudella (CG-koodi ja Fivan valvonta) määrittelemään tulkintasuosituksia myös yksityisille osakeyhtiöille. Voidaan myös muutoin pitää kyseenalaisena, onko finanssivalvonnan tehtävänä ryhtyä muistiossa esitetyllä tavalla arvioimaan sitä, onko pörssi-yhtiön tekemä liiketoimi osakeyhtiölain säännösten mukainen vai ei.

Pörssi-yhtiönkin lähipiiritoimia tulisi arvioida toimenpiteen sisällön luonteen perusteella. Näin ollen ei ole tarkoituksenmukaista pitää työryhmämuistiossa s. 159 esitetyllä tavalla hallituksen ja toimitusjohtajan palkkiosta päättämistä erityisenä lähipiiritoimena, jos se on toteutettu tavanomaisin kaupallisin perustein eli normaalein palkitsemiskriteerein. Näin ollen pitäisin kannatettavana, että pörssi-yhtiöiden osalta Suomi käyttäisi mahdollisuutta hyödyntää direktiivin 9 c artiklan 6 kohdan c kohtaa, kun otetaan huomioon ehdotetut OYL 5:3, OYL 6:14 a ja OYL 6:20, joilla turvataan riittävästi osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuudet yhtiön johdon palkitsemiseen. Erityisesti se, että sääntely ulotettaisiin myös yksityisiin yhtiöihin ehdotetussa muodossa yhdessä ehdotetun OYL 5:14:n

kanssa merkitsisi, että pääomistajien tai niiden lähipiirin ollessa yhtiön hallituksessa, voisivat hallituksen ulkopuolella olevat vähemmistöosakkeenomistajat päättää yhtiökokouksessa, ettei hallituksen jäsenille makseta lainkaan palkkiota. Johdon palkitsemisen tulisi olla OYL 1:10:n mukainen lähipiiritoimi ainoastaan, jos palkitseminen olisi ongelmallista OYL 1:5:n, OYL 1:7:n tai OYL 1:8:n kannalta.

Mikäli osakeyhtiölain nykyistä esteellisyysääntelyä haluttaisiin selventää tai laajentaa uudistamalla lainsäädäntöä myös yksityisten yhtiöiden osalta, tulisi se tehdä nykyisen OYL 6:4:n pohjalta mahdollisesti laajentamalla esteellisyystilanteita.

2.3. OYL 1:11

Ehdotettu lähipiirin määritelmä on huomattavan laaja ja se saattaa johtaa siihen, että kaikkia lähipiiritoimia ei havaita. Lähipiiritoimien havaitsemiseksi sekä emo- että tytäryhtiöissä voi olla tarpeen luoda yhtiöihin konsernitason lähipiirirekisteri. Tällaisen järjestelmän luominen voi aiheuttaa tarpeettomia hallinnollisia kustannuksia suurimmille yksityisille osakeyhtiöille. Vaikka työryhmämuistion s. 163 on todettu, että kaikkien yhtiöiden ei tarvitse luoda ajantasaista lähipiirirekisteriä, voi rekisterin luominen olla välttämätöntä yllätyksellisten lähipiiritoimien ehkäisemiseksi. Tällaisten tarpeettomien hallinnollisten rasitteiden välttäminen on omiaan puoltamaan ehdotetun lähipiiritoimisääntelyn ulottamista ainoastaan pörssiyrityksiin.

2.4. OYL 5:3, OYL 5:3 a ja OYL 5:3 b

Kannatan OYL 5:3:ään ehdotettua muutosta, koska siinä on kysymys lähinnä olemassa olevan oikeustilan selventämisestä OYL:n säännöksellä.

Ehdotettu uusi OYL 5:3 a ja OYL 5:3 b ovat myös kannatettavia, koska ne ovat tarpeen direktiivin implementoimiseksi.

2.5. OYL 5:14

En kannata ehdotettua nykyisen OYL 5:14:n kumoamista vaan uuden pörssiyrityitä koskevan 2. momentin lisäämistä. Nykyinen säännös on osoittautunut suhteellisen toimivaksi eikä erityisiä ongelmia ole tietojeni mukaan esiintynyt. Joka tapauksessa uudessa säännöksessä olisi oltava nykyisen säännöksen maininta siitä, että säännöstä ei sovelleta, jos kaikki osakkeenomistajat ovat esteellisiä.

Säännösehdotus on omiaan lisäämään yksityisten osakeyhtiöiden hallinnollista taakkaa ilman lisäsääntelyä saatavia hyötyjä. Käytännössä enemmistö pystyisi määrittelemään toimen ei-olennaiseksi tai tavanomaiseksi liiketoimeksi ja normaalein kaupallisin ehdoin toteutettavaksi, mikä vesittäisi ehdotetun OYL 5:14:n funktion. Tällaista yhtiökokouksen päätöstä olisi luonnollisesti mahdollista moittia, mutta moiteoikeudella tulisi olla merkitystä vain silloin, kun päätös tai toimi olisi muutoinkin OYL:n keskeisten vähemmistösuojasäännösten, kuten esimerkiksi OYL 1:5, OYL 1:7 tai OYL 13 luvun tai yhtiöjärjestyksen vastainen. Näissä edellä mainituissa tilanteissa yhtiökokouksen päätöstä olisi joka tapauksessa mahdollista menestyksellisesti moittia.

Ehdotetussa säännöksessä oleva ns. kaksinkertaisen enemmistön päätöksentekokriteeri on ongelmallinen, koska se voi johtaa siihen, ettei asiasta saada lainkaan päätöstä. Esimerkiksi se, että muistiossa ehdotetun mukaisesti johdon palkkiot olisivat lähipiiritoimia, voisi johtaa pienessä osakeyhtiössä siihen, ettei yhtiökokous pystyisi tekemään lainkaan päätöstä hallituksen palkkioista.

2.6. OYL 6:3

En kannata ehdotettua muutosta, koska se yhtäältä heikentää vähemmistösuojaa yksityisissä osakeyhtiöissä sekä toisaalta lisää hallinnollista rasitetta sääntelyn monimutkaistuessa.

Ehdotettava uusi säännös mahdollistaa sen, että hallituksen jäsenet voivat olla jatkossa päättämässä yhtiön hallituksessa yhtiön ja itsensä välisistä oikeustoimista, kunhan ensin määrittelevät oikeustoimen olevan muun kuin ehdotetun OYL 1:10:n mukaisen lähipiiritoimen. Voimassa oleva sääntely ehkäisee tällaisten selvien ristiriitatilanteiden syntyminen, kun hallituksen jäsen ei voi osallistua itseään koskevien oikeustoimista päättämiseen yhtiön hallituksessa.

2.7. OYL 6:4

En pidä tarkoituksenmukaisena, että OYL 6:4:n nykyinen säännös kumotaan. Käytännössä nykyinen säännös on suhteellisen kaavamainen eikä se ole minun käsityksen mukaan aiheuttanut merkittäviä ongelmia. Nykyinen säännös on omiaan ehkäisemään erityisesti pienissä osakeyhtiöissä intressiristiriitojen syntyminen, kun hallituksen jäsenet ovat esteellisiä käsittelemään hallituksessa oikeustoimia itsensä kanssa.

Vähemmistö- tai velkojiensuojan kannalta hallituksen jäseniä koskevalla esteellisyysääntelyllä ei ole kovin suurta merkitystä. Tosiasiassa yleiset periaatteet, kuten OYL 1:5, OYL 1:7 ja OYL 1:8 sekä niiden rikkomisesta seuraava vahingonkorvausvastuu suojaavat tehokkaasti vähemmistöosakkeenomistajia. Esteellisyysääntelyn tarkoituksena voidaan katsoa olevan vain kaikkein selvimpien ristiriitatilanteiden välttäminen. Ehdotettava sääntely rapauttaisi merkittävästi tätä funktiota yksityisten yhtiöiden osalta, koska jatkossa hallituksen jäsen voisi ottaa osaa hallituksessa sellaisesta liiketoimesta päättämiseen, jossa hän on itse yhtiön sopimuskumppani. Toisaalta ehdotettava sääntely olisi omiaan lisäämään pienten ja keskisuurten osakeyhtiöiden liiketoimintakustannuksia ja hallinnollista taakkaa, kun yksityisissä yhtiöissä mahdollisten esteellisyystilanteiden lukumäärä kasvaisi huomattavasti. Jatkossa ennen päätöksentekoa olisi aina yksityiskohtaisesti selvitettävä ja arvioitava, ketkä kuuluvat kyseisellä hetkellä OYL 1:11:n mukaiseen lähipiiriin ja onko päätettävä toimi sisällöltään OYL 1:10:n tarkoittama lähipiiritoimi monine tulkinnanvaraisine kriteereineen.

Pidän kyseenalaisena yksityisille yhtiöille ehdotetusta muutoksesta aiheutuvia hyötyjä, koska esteellisyysääntelyn rikkomisen seuraamuksia ei ole tai vaihtoehtoisesti seuraukset syntyisivät joka tapauksessa jonkin muun normin rikkomisen seurauksena. Näin ollen moniportaisen ja tulkinnanvaraisen sääntelyn kohdistaminen muihin kuin pörssiyhtiöihin ei ole aiheellista. Vaikka yleisesti pidän yhdenmukaisuuden kannalta kannatettavana, että pörssiyhtiöitä, julkisia yhtiöitä ja yksityisiä yhtiöitä säännellään osakeyhtiölaissa identtisin

säännöksiin, ei sääntelyn yhdenmukaisuuden nimissä tule lähteä monimutkaistamaan yksityisten osakeyhtiöiden sääntelyä. Pidän kannatettavana, että hallituksen esteellisyyssääntely pidetään suhteellisen suppeana ja mahdollisimman kaavamaisena yksityisten osakeyhtiöiden osalta.

Koska nykyisin OYL 6:4:n aiheuttamien esteellisyystilanteiden soveltuminen pörssiyhtiöiden hallitukseen on suhteellisen harvinaista, voisi olla tarkoituksenmukaista soveltaa myös pörssiyhtiöihin nykyisen OYL 6:4:n kaltaista säännöstä, jolloin nykyinen OYL 6:4 voitaisiin säilyttää kaikkia yhtiöitä koskevana. Useasti voi olla huomattavan hankalaa arvioida, milloin kyseessä on muu kuin tavanomainen liiketoimi tai olennainen lähipiiritoimi. Ehdotan, että OYL 6:4:ään lisätään uusi ja vain pörssiyhtiöitä koskeva 2. momentti joka voisi vastata pitkälti työryhmän ehdottamaa säännöstä.

Mikäli esteellisyyssääntelyä haluttaisiin selventää tai laajentaa uudistamalla lainsäädäntöä myös yksityisten yhtiöiden osalta, tulisi se tehdä nykyisen OYL 6:4:n pohjalta mahdollisesti laajentamalla esteellisyystilanteita.

2.8. OYL 6:14 a

Työryhmämuistioon on kirjattu eriävä mielipide sen osalta, tulisiko palkitsemispolitiikan olla sitova. Tämän osalta kannatan työryhmän enemmistön esittämää näkemystä, jonka mukaan yhtiökokouksen palkitsemispolitiikka on neuvoo-antava eli Suomen olisi perusteltua hyödyntää direktiivin 9 a artiklan 3 kohdan mukaista optiota.

Pörssiyhtiöissä, joissa omistus ja johto ovat eriytyneet, on keskeistä osaava hallitus, jolla on osakkeenomistajia paremmat mahdollisuudet tehdä liikkeenjohdollisia päätöksiä, kuten päätös toimitusjohtajan valitsemisesta ja palkitsemisesta. Ei ole syytä, miksi toimitusjohtajan palkkiosta tulisi päättää pakottavasti yhtiökokouksessa. Työryhmämuistiossa ehdotettu uusi OYL 6:20 mahdollistaa myös sen, että toimitusjohtajan palkitsemisesta päättäminen siirretään yhtiöjärjestyksen määräyksellä yhtiökokoukselle, mikäli osakkeenomistajat katsovat tämän aiheelliseksi.

Kun hallituksen jäsenten palkkiot ovat jo lähtökohtaisesti OYL 5:3:n perusteella yhtiökokouksessa osakkeenomistajien päätettävänä olevia asioita, ei ole mitään perusteita, miksi pörssiyhtiöt tulisi pakottaa noudattamaan sitovaa palkitsemispolitiikkaa, jos ne eivät itse koe tällaista tarkoituksenmukaiseksi. Käsitykseni mukaan lähes kaikkien osakeyhtiöiden yhtiökokoukset päättävät hallituksen jäsenten palkkioista lukuun ottamatta muutamia harvoja yhtiöitä, joissa hallituksen palkkioista päättää yhtiöjärjestyksensä perusteella hallintoneuvosto. Huomioiden OYL 5:3:n perusteella varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat olisi sitovalla palkitsemispolitiikalla merkitystä lähinnä vain toimitusjohtajan palkkauksen osalta. Tämän osalta viittaa myös siihen, mitä olen jäljempänä lausunut ehdotetusta OYL 6:20:n sisällöstä.

2.9. OYL 6:20 §

Toimitusjohtajan palkitsemista ei voida mielestäni pitää nykyisellään sellaisena asiana, joka kuuluu hallituksen yleistoimivaltaan tavalla, että siitä päättäminen voitaisiin siirtää

yhtiöjärjestyksen määräyksellä tai OYL 6:7:n siirtopäätöksellä hallintoneuvoston tai yhtiökokouksen päätettäväksi. Kun hallituksen erityisiin tehtäviin kuuluu toimitusjohtajan valitseminen, johon kiinteästi kuuluu toimitusjohtajan palkkauksesta sopiminen, tarkoittaisi toisenlainen tulkinta sitä, että yhtiökokous ja hallintoneuvosto voisivat tosiasiallisesti päättää palkkiosta päättäessään toimitusjohtajan valinnasta ja erottamisesta. Myös yhtiökokouksen koollekutsumisoikeutta koskevassa hallinto-oikeuden käytännössä on käsitykseni mukaan perustellusti katsottu, että ylimääräistä yhtiökokousta ei ole nykyään velvollisuutta kutsua koolle, mikäli ylimääräisen yhtiökokouksen koollekutsumiseen oikeutetut osakkeenomistajat ovat vaatineet sitä toimitusjohtajan tai asunto-osakeyhtiön isännöitsijän palkkiosta päättämistä varten. Tämä linjaus on perustunut siihen, että kysymys on ollut hallituksen erityiseen toimivaltaan kuuluvasta asiasta. Pidänkin perusteltuna, että OYL 6:20:n mukainen hallituksen erityiseen toimivaltaan kuuluva toimitusjohtajan valintaoikeus pitää sisällään myös keskeisten toimitusjohtajavalinnan ehtojen sopimisen. Osakeyhtiön hallitus on lähtökohtaisesti myös ainoa riittävän asiantunteva taho päättämään toimitusjohtajan valinnasta, erottamisesta ja palkitsemisesta, kun huomioidaan yhtiöorganian välinen toimivallanjako sekä valvontavelvollisuudet.

Nyt implementoitavan direktiivi tulisi panna täytäntöön siten, että toimitusjohtajan palkitseminen kuuluisi jatkossa(kin) lähtökohtaisesti vain hallituksen erityiseen toimivaltaan. Kuitenkin direktiivin tarkoitus huomioiden on perusteltua sallia se, että yhtiöjärjestyksen määräyksellä toimitusjohtajan palkkiosta päättäminen voidaan siirtää työryhmämuistiossa ehdotetulla tavalla yhtiökokoukselle. Tällöin erityinen toimivalta päättää toimitusjohtajan palkkiosta olisi hallituksen sijasta yhtiökokouksella tai yhtiöjärjestysmääräydestä riippuen mahdollisesti molemmilla toimielimillä. Kun tarkoitus on edelleen pitää OYL 6:20 kaikkia osakeyhtiöitä koskevana, ei toimitusjohtajan palkkiota voitaisi jatkossakaan käsitellä yhtiökokouksessa, ellei siihen ole yhtiöjärjestyksen velvoittavaa määräystä. Tämä ehkäisisi tehokkaasti niitä pyrkimyksiä, joilla vähemmistöosakkeenomistajat yrittävät saada toimitusjohtajan tai asunto-osakeyhtiössä isännöitsijän luottamuksen välillisesti yhtiökokouksen käsiteltäväksi toimitusjohtajan palkkiota koskevan yhtiökokousasian avulla.

2.10. OYL 6:20 a

En pidä erillistä säännöstä tarpeellisena, vaan ehdotan, että OYL 6:20 §:ään lisätään uusi momentti, jossa säädetään pörssi-yhtiön toimitusjohtajan palkitsemiseen sovellettavan OYL 6:14 a:n säännöstä.

2.11. OYL 6:21

En kannata mahdollisuutta antaa hallintoneuvostolle oikeutta päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta. Perusteluiden osalta viitataan edellä OYL 6:20:ssä todettuun.

3. Muita teknisiä ehdotuksia osakeyhtiölain muuttamiseksi samassa yhteydessä

3.1. Osakeyhtiön muuttaminen osuuskunnaksi

Osakeyhtiölaissa tulisi mahdollista osakeyhtiön muuttaminen osuuskunnaksi ilman vanhan osuuskuntalain kolmen jäsenen vaatimusta. Nykyinen OYL 19:4.1 edellyttää kolmea osakkeenomistajaa ennen kuin osakeyhtiön muuttaminen osuuskunnaksi voidaan toteuttaa. Esimerkiksi muutettaessa yhdenyhtiö useamman tahon omistamaksi osuuskunnaksi, tulee osakkeenomistajien määrää kasvattaa ensin kolmeen ennen kuin yhtiömuodon muutos voidaan tehdä.

3.2. Tilintarkastajaa koskevan vahingonkorvauksen kanneaika

Tilintarkastajaa koskeva kanneaika tulisi muuttaa yhdenmukaiseksi yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan kanneajan kanssa. Nykyisellään OYL 22:8:n sisältö merkitsee, että tilintarkastaja vastaa vahingosta pidempään kuin yhtiön johto. Kun yhtiön johto on yleensä tilintarkastajien ja johdon keskinäisessä suhteessa ensisijainen vahingonaiheuttaja, on epäjohdonmukaista, että tilintarkastajan kanneaika on johtoa pidempi.

Tampereella 31.5.2018

Veikko Vahtera

Yritysjuridiikan professori, OTT, VTM

Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu

